

Asia: VN/5061/2021

Lausuntopyyntö lukiokoulutuksen laatustrategian luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon tiivistelmä

Akava pitää lukiokoulutuksen laatustrategian laatimista perusteltuna osana laadunhallinnan kokonaisuutta. Lausunnolla oleva luonnos ei kuitenkaan nykymuodossaan kirkasta lukiokoulutuksen laatutavoitteita riittävästi. Sen sijaan luonnos tiivistää jo vallitsevan tilanteen, jonka mukaan lukiokoulutus järjestetään lukiolain, -asetuksen ja opetussuunnitelman mukaisesti. Näin ollen strategialuonnos ei tuo uusia työkaluja paikalliseen laadunhallinnan kokonaisuuteen tai valtakunnalliseen ohjaukseen.

Luonnoksen suurin puute on lukiokoulutuksen laatukriteerien puuttuminen, vaikka eduskunta on edellyttänyt, että lukiokoulutukseen tulee laatia laatukriteerit oppivelvollisten laadukkaan lukiokoulutuksen yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Akava korostaa, että laadun kehittämiseen tähtäviä toimenpiteitä tulee jatkaa valmistelemalla säädökset koulutuksen järjestäjää sitovista, kansallisista laatukriteereistä.

Johdanto

Johdannossa korostetaan pitkäjänteistä ja tietoperustaista kehittämistä. Strategiassa tietoperustaisuus jää kuitenkin viittaukseksi erinäisiin jo olemassa oleviin mittareihin, kuten ylioppilastutkintoon ja kouluterveyskyselyyn. Ylioppilastutkintoon perustuva tiedonkeruu oppimistuloksista mittaa saavutettuja tuloksia kuitenkin vain osassa oppiaineita.

Visio lukiokoulutuksesta ja lukiokoulutuksen laadunhallinnasta

Laatukriteerien puuttuminen laadunhallinnan visiosta on selkeä puute. Lisäksi visiossa olisi suotavaa viitata olemassa olevaan lainsäädäntöön ja käyttää yhdenvertaisuus-käsitettä.

Laadunhallinta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Itsearviointi on oleellinen laatuprosesseja ohjaava työkalu, mutta ei riittävä keino kansallisen laatuohjauksen takaamiseksi. Nykyisellään laatuprosessit eivät perustu yhteisiin kriteereihin tai sitä ei tehdä lainkaan. Karvin selvityksen mukaan koulutusjärjestelmän toimijoiden keskuudessa on eniten kehitettävää perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjillä sekä varhaiskasvatuksen järjestäjillä.

Keskeiset toimijat

Kappaleessa on tunnistettu keskeiset toimijat.

Toimintaympäristön kuvaus

Toimintaympäristön kuvaus -luvussa on tunnistettu hyvin lukiokoulutukseen vaikuttavia muutostekijöitä.

Lukiokoulutuksen laatutekijät

Opiskelijoiden ja henkilöstön hyvinvointi sekä riittävyys on keskeinen laatutekijä.

Laadukas oppiminen

Strategiassa tulee todeta selkeästi, kuinka laadukkaan oppimisen edellytys on korkeasti koulutettu, hyvinvoiva ja tarvittavaa täydennyskoulutusta saava henkilöstö. Tämän rinnalla opiskelijan saaman opetuksen, ohjauksen ja tuen riittävyys on olennainen laatutekijä.

Hyvinvointi ja osallisuus

Henkilöstön ja opiskelijoiden jaksaminen ei ole käytössä olevan tutkimustiedon valossa yhtä optimistista kuin tekstin alussa annetaan ymmärtää. Esimerkiksi OAJ:n työolobarometrin tulokset (2021) näyttävät hyvinvointi- ja työssäjaksamiskehityksen olevan negatiivinen. Myös Lukiolaisbarometri (2022) kertoo huolestuttavia signaaleja lukiolaisten jaksamisesta. Haasteet on tunnistettu luvun loppupuolella, mutta koko luku on hyvä katsoa läpi vielä siitä näkökulmasta, ettei se anna harhaanjohtavaa kuvaa lukioiden nykytilasta.

Kehittyvä toimintakulttuuri

Suomeen tulee laatia valtakunnallinen koulutuksen digistrategia. Tähän työhön liittyen on myös lukiokoulutuksen laatukriteereissä määriteltävä olennaiset digitalisaation laatutekijät sekä keskeiset käsitteet.

Saavutettava lukiokoulutus

Mahdollisuus lukiodiplomin suorittamiseen on osa laadukkaan koulutuksen saavutettavuutta. Tästä näkökulmasta Akava pitää ongelmallisena, ettei lukiodiplomista ole luvussa mainintoja.

Laatustrategian toteuttamisesta

Lukiokoulutusta on uudistettu voimakkaasti viime vuosina, mikä on kuormittanut niin opiskelijoita, opettajia kuin muuta henkilöstöä. Akava on korostanut oppilaitosten arjen rauhoittamista perustyön tekemiselle sekä tarpeettoman hallinnollisen- ja hanketyön välttämistä. Ilman valtakunnallisia laatukriteereitä uhkana on, että paikallisesti valmisteltavat laatuprosessit, paikalliset laatukriteerit ja

paikalliset laatumittarit teettävät pahimmillaan suuren määrän työtä ilman eduskunnan edellyttämää laadullista yhteismitallisuutta.

Liite

Akavan mukaan erilaisille lukioille on mahdollista laatia yhteisiä laadun peruskriteereitä sekä niille riittävän ohjeelliset mittarit. Laadun kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä on jatkettava valmistelemalla säädökset koulutuksen järjestäjää sitovista, kansallisista laatukriteereistä.

Sahamies Miika
Akava ry